

- 7) припинення правовідношення;
- 8) відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди;
- 9) відшкодування моральної (немайнової) шкоди;
- 10) визнання незаконними рішення, дій чи бездіяльності органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб[1, с. 27].

Отже, спосіб захисту суб'єктивних цивільних прав – це закріплені законом матеріально-правові засоби примусового характеру, за допомогою яких провадиться відновлення (визнання) порушених (оспорюваних) прав і вплив на правопорушника.

Література:

1. Цивільний кодекс України: Науковий практичний коментар / за заг. ред. Є.О. Харитонова, О.І. Харитонової, Н. Ю. Голубевої. К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність». 2008. 740 с.
2. Цивільне право України: У 2 т. / В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, І. В. Жилінкова та ін.; За заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Спасиво-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. К.: Юрінком Інтер, 2004. Т. 1. 656 с.
3. Науково-практичний коментар до цивільного законодавства України: В 4 т. / А. Г. Ярема, В. Я. Карабань, В. В. Кривенко, В. Г. Ротань. К.: А.С.К.; Севастополь: Ін-т юрид. дослідж., 2004. Т. 1.
4. Ромовська З.В. Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: підручник. [2-ге вид., доп.]. К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009. 594 с.

Мунько Анна Юріївна,

кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри управління
та адміністрування навчально-наукового
інституту права та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРИНЦИПИ НОВОЇ СУСПІЛЬНОЇ УГОДИ В УКРАЇНІ

Для більшості українських громадян поняття суспільної угоди, як такої, загалом незнайоме. Якщо запитати пересічного громадянина про суспільно угоду, то ймовірно, статистика відповідей коливатиметься від «Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року» до стратегій розвитку територій різних рівнів.

Нині під суспільним договором розуміють форму угоди про принципи та механізми співпраці між органами влади і недержавними організаціями. Різні

країни, котрі практикують таку форму співпраці між секторами, називають таку угоду по-різному. Наприклад, в Англії та Уельсі це називається меморандумом про відносини між урядом і добровільним, громадським сектором. У Північній Ірландії – спільно підготовленою й узгодженою заявою про загальні принципи та спільні цінності, якими керується розвиток відносин між урядом і добровільним, громадським сектором. В Естонії ухвалюється парламентом як «Концепція розвитку громадянського суспільства» [2, с. 256].

Зауважимо, що велика кількість варіацій поняття «суспільна угоди» та форм її втілення в життя в різних країнах світу загалом не змінює ключову мету підписання суспільної угоди – налагодження партнерських відносин, ефективної взаємодії між владою і громадськими інститутами, декларування консенсусу між суспільними інтересами та напрямками державно-управлінської діяльності із урахуванням вимог сучасності.

Концептуалізується основоположний принцип суспільної угоди – взаємної згоди, адже в ній фіксується консенсус влади і суспільства, побудований на згоді – явній або мовчазній.

Також можна стверджувати, що суспільна угода базується на засадах ліберальної традиції в політичній теорії, оскільки передбачає фундаментальну свободу та рівність усіх, хто бере участь в такій угоді. Звідси, відповідно, випливають наступні принципи суспільної угоди – свободи та рівності.

Етика важлива для всіх сфер та процесів діяльності суспільства, форм та структур. Суспільна угода не є винятком, хоча для формування та реалізації зазначеної угоди не існує, так званого, етичного кодексу, яким визначено загальні етичні принципи існування у рамках певного колективу чи суспільної групи.

Перш ніж розглянути специфічні етичні принципи суспільної угоди для сучасної України, звернемося до загальних етичних принципів суспільної угоди. Враховуючи громадську природу суспільної угоди, вважаємо, що за засадничі її етичні принципи, можна адаптувати такі, що розроблені Всесвітньою асоціацією неурядових організацій (WANGO), у основі яких лежать керівні засади роботи громадських організацій з усього світу. WANGO презентовано шість принципів, зміст яких спробуємо інтегрувати в суспільну угоду:

- відповідальність, допомога, служіння суспільству (сприяння загальному добробуту членів суспільства (учасників угоди), досягнення балансу між індивідуальними і публічними потребами);

- співпраця без кордонів (сприяння співпраці, подоланню штучних бар'єрів, досягненню спільних цінностей та цілей, підтримка етичних й партнерських відносин задля загального блага);

- права людини і гідність (категорична заборона щодо порушення прав людини, визнання моральних цінностей, релігії, звичаїв, традицій та культури учасників та партнерів угоди);

- свобода релігії (повага до права кожного сповідувати, практикувати будь-яку релігію);

- прозорість і відповідальність (учасники суспільної угоди мають бути відкритими та чесними по відношенню до самих себе та партнерів, вести

прозору діяльність);

– довіра та законність (чесність та правдивість у співпраці з партнерами, учасниками, державою та суспільством, повага до законів).

Сучасна суспільна угода в Україні насамперед базується на актуальних сьогодні принципах, які визначають кожного українця як учасника суспільної угоди: справедливість; самореалізація; самоповага та взаємна повага; недомінування, співволодіння та співуправління; баланс прав та обов'язків.

Актуалізується принцип балансу між правами та обов'язками. Зазначений принцип важливий як у державно-управлінському аспекті реалізації суспільної угоди, так і у етичному. Тобто, якщо громадяни мають право на вільне вираження поглядів, держава зобов'язана поважати це право, але може накласти на нього розумні обмеження. Наприклад, на законних підставах ви можете говорити все, що завгодно про президента своєї країни, але ви не можете висловлювати погрози його життю. Іншим, актуальним сьогодні для України прикладом є посилення відповідальності для колаборантів. Права та обов'язки існують не лише між громадянами та органами влади, а й між окремими людьми. Наприклад, право бути вільним від фізичного нападу захищене законом, тому інші люди зобов'язані поважати ці права.

Сьогодні Україна готова впроваджувати принцип балансу між правами та обов'язками в масштабах суспільної угоди, адже громадяни чітко висловили і продемонстрували готовність брати на себе певні обов'язки щодо розвитку держави, у тому числі це підтверджується активізацією волонтерського руху, розвитком громадських організацій, збільшенням вкладу в спільну справу окремих громадян. З іншого боку – держава готова негласно делегувати окремі обов'язки громадському сектору та належно сприймати їхню участь в державно-управлінському процесі. Спостерігається також і посилення поваги з боку держави до інтересів громадян, їх потреб, навіть, в умовах воєнного стану, коли навпаки є всі легітимні важелі для обмеження прав та свобод громадян.

Нетерпимість до «нечистоплотних» політичних конструкцій (проектів) концептуалізується у ще один етичний принцип.

Серед інших принципів, які можуть стати основою нової суспільної угоди для України, можна назвати такі, що визначили учасники семінару «Про суспільний договір» на базі Аспен Інституту Київ: збереження балансу між безпекою та бажанням українців забезпечити свободу та справедливість; передбачення договором чітких форм підзвітності, умовних «актів виконаних робіт»; створення можливостей для самовираження громадян та розвиток людського потенціалу; держава має забезпечити продуктивність громадян, а вони – заплатити за це, зокрема – своїми податками; спрямування суспільного договору на архітектуру майбутнього нації, а не її минулого [1].

Наявність декларативної угоди неминуче призведе до чергових внутрішньодержавних суспільних потрясінь, як-от революцій, що визначає ще один принцип суспільної угоди – недеklarативність, «живого» партнерства, спільного розуміння.

Принцип «живого партнерства», часто є наріжним каменем визначення стратегічних пріоритетів розвитку держави, адже саме громадяни України

повинні бути у центрі вирішення стратегічних завдань та стати рушійною силою в розвитку держави. Цей принцип сприяє розвитку суспільної толерантності, відкриває шляхи до взаєморозуміння між громадянським суспільством та владою. Він дозволяє чіткіше пов'язувати загальнонаціональні прагнення та інтереси громадян. Такий дозволяє обрати найбільш ефективні інструменти реалізації суспільної угоди, досягти ефекту синергії.

Сучасні виклики, які постали перед Українською державою, є унікальними і, як ніколи, потужними. Зростаючий вплив трендів Четвертої промислової революції, стрімкий розвиток технологічних інновацій створюють простір нових за змістом та масштабами можливостей для розвитку ресурсного потенціалу територій. Водночас демографічні та кліматичні проблеми, кризові явища в економіці, військові та терористичні загрози, питання екологічної, енергетичної та продовольчої безпеки ініціюють серйозні та численні ризики, що потребують відповідного реагування, а отже – отже опори суспільної угоди та механізмів втілення її в життя на принцип динамічного реагування.

У світлі цього неможливо проектувати минуле на майбутнє – описувати положення нової суспільної угоди в термі минулих періодів історії України. А отже, новим цінностям українського суспільства повинна відповідати політика майбутнього, як і не можна користуватися старою політичною структурою.

Література

1. Аспен Інститут Київ провів третій другий міні-семінар «Про суспільний договір». 2022. URL: <https://aspeninstitutekyiv.org/aspen-instytut-kyiv-proviv-druhyi-seminar-pro-suspilnyi-dohovir-dlia-chleniv-spilnoty>.

2. Посібник з розвитку громад: практичний poradnik для небайдужих / кол.авт.: Л.О. Єльчева, І.М. Ібрагімова та ін. К., 2007. 458 с.

Подворчан Алла Зеновіївна
викладач Наукового ліцею
міжнародних відносин II-III ступенів
Університету митної справи і фінансів,
м. Дніпро

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ

Культурна політика – це важлива складова частина гуманітарної політики держави. Саме завдяки ролі культурного чинника відбувається консолідація суспільства, розвивається людський потенціал та креативність, впроваджуються інновації, налагоджується ефективний суспільний діалог.

Реформування культури формується з огляду на наявні ресурси й проблеми, а саме:

– застаріла базова інфраструктура закладів культури, успадкована від СРСР. Адже розгалужена мережа бібліотек, клубів вимагає оновлення, у тому